

## DE NUMISMATISCHE GESCHIEDENIS VAN HET MODERNE ROEMENIË (1866-HEDEN)

De interessante en afwisselende numismatische geschiedenis van het moderne Roemenië vangt aan in 1866. Vooral vóór Wereldoorlog I bestonden een aantal affiniteiten tussen Roemenië en de Munt van Brussel, die meermaals ingestaan heeft voor het slaan van Roemeense munten in goud, zilver en koper-nikkel. Twee van onze gekendste graveurs, L. Wiener en A. Michaux, hebben hun talenten in dienst gesteld van de Roemeense overheid. In de periode tussen de twee wereldoorlogen heeft België echter zijn geprivilegieerde positie langzaam moeten afstaan aan Franse en Britse muntateliers. De periode van en onmiddellijk na Wereldoorlog II ging gepaard met een sterke inflatie, die het land er toch niet van heeft weerhouden zilveren munten met een korte levensduur te blijven uitgeven. De installatie van een communistisch regime bracht opnieuw monetaire stabiliteit, maar meteen verdween echter ook de variëteit in de munttypes, welke tot dan toe de Roemeense numismatiek had gekenmerkt.

x

x                      x

De moderne geschiedenis van het zelfstandige Roemenië begint in 1859 toen, na een periode van eeuwenlange Turkse overheersing, aan de twee vorstendommen Moldavië en Walachije een beperkte autonomie werd verleend onder Alexander-Johan Cusa, die de titel van prins (DOMNUL) van Roemenië aannam. In 1862 werd een wet gestemd die een nieuw monetaire systeem moest invoeren, gebaseerd op de ROMANUL, onderverdeeld in 100 PARALE of SUTIMI. Dit systeem is nooit in de praktijk omgezet, en heeft enkel geleid tot bronzen proefstukken van 5 parale en 5 en 10 sutimi.

In 1866 werd Prins Alexander-Johan I verjaagd omwille van zijn despotisch bewind, en werd Karel van Hohenzollern, Prins van Pruisen, tot vorst van Roemenië verkozen. Reeds in datzelfde jaar werd een nieuwe en ditmaal definitief monetaire systeem ingevoerd, gebaseerd op de LEU, onderverdeeld in 100 BANI, dat volledig gecopieerd was naar het model van de in 1865 gestichte Latijnse Muntunie. Roemenië diende trouwens een aanvraag in om te mogen aansluiten bij deze Muntunie, die bestond uit België, Frankrijk, Italië en Zwitserland (en na 1868 ook Griekenland). Deze toetreding kon echter niet doorgaan omwille van de bezwaren van de Turkse Regering, aan wie de Roemeense Regering in rechte nog steeds verantwoording schuldig was. Turkije zou trouwens nog meermaals haar invloed laten gelden in de monetaire aangelegenheden van het jonge Roemenië: zo werd in 1868 bepaald dat de Roemeense munten geen beeldenaar van Prins Karel I mochten dragen, maar alleen het wapenschild van Roemenië. Bovendien moest op de stukken een merkteken ten bewijze van onderwerping aan de Turkse Sultan worden aangebracht.

Op dat moment had de Roemeense Regering echter reeds door de Engelse graveur Moore een aantal stempels laten vervaardigen voor de aanmunting van bronzen kleingeld, met op de voorzijde het wapenschild op een hermelijnen mantel en op de keerzijde de waarde en het jaartal in een lauwerkrans. Een merk van vazaliteit ten opzichte van de Turkse Sultan kwam op deze stukken niet voor. Niettemin werd het type door de Turkse Regering - per uitzondering - toch goedgekeurd. Voor de aanmunting werd beroep gedaan op de Heaton Mint in Birmingham, aangezien het muntatelier dat in de hoofdstad Boekarest moest worden ingericht in uitvoering van de muntwet van 1866, nog niet operationeel was. De bestelling bestond uit :

1 banu	:	5.000.000 ex.		50.000 lei
2 bani	:	10.000.000 ex. =		200.000 lei
5 bani	:	25.000.000 ex. =		1.250.000 lei
10 bani	:	25.000.000 ex. =		2.500.000 lei
		<hr/>		
Totaal		65.000.000 ex. =		4.000.000 lei

Een kwart van deze bestelling werd door de Heaton Mint aanvankelijk onderbesteed aan James Watt & Co. De kwaliteit van de stukken van deze laatste firma liet echter te wensen over, zodat een deel ervan moest worden hersmolten en opnieuw geslagen door de Heaton Mint zelf. Daardoor liep de aanmunting aanzienlijke vertraging op. Ze werd slechts beëindigd in 1868, hoewel alle stukken het jaartal 1867 dragen. De respectievelijke uitgiften zijn herkenbaar aan de vermelding H (1 banu) of HEATON (2, 5 en 10 bani) en WATT & CO. Het laatstgenoemde type is zeldzamer.

De karakteristieken van deze stukken zijn identiek aan de corresponderende Franse munten, d.w.z.

1 banu	:	1 g	-	15 mm $\phi$	-	Cu 950, Sn 40, Zn 10 %
2 bani	:	2 g	-	20 mm $\phi$	-	idem
5 bani	:	5 g	-	25 mm $\phi$	-	idem
10 bani	:	10 g	-	30 mm $\phi$	-	idem

Ze hebben een gladde rand en zijn in medailleslag.

Korte tijd na het in omloop brengen van deze bronzen pasmunten liet de Roemeense Regering stempels vervaardigen voor zilveren stukken van 50 bani en 1 en 2 lei. Aangezien Roemenië nog steeds over geen eigen Munthof beschikte, werd weerom een beroep gedaan op het buitenland. De Engelman Wyon graveerde de stempels en de stukken zelf zouden geslagen worden in Frankrijk. Daar deze nieuwe munten de beeldenaar zouden dragen van Prins Karel I werd de aanmunting ervan verboden door de Turkse autoriteiten. Bovendien vroegen ze aan de Franse en ook de Belgische overheid om niet toe te staan dat hun muntateliers deze stukken zouden slaan. Het opzet van de Roemeense Regering draaide dan ook uit op een volledige mislukking : van deze munten zijn slechts enkele proefstukken bekend die werden geslagen door de Heaton Mint.

Eind 1869 kon, dank zij de hulp van specialisten van de Heaton Mint, het Munthof van Boekarest in bedrijf worden genomen. Bij deze gelegenheid liet de Roemeense Regering 200 goudstukken van 20 lei slaan met de beeldenaar van Prins Karel I en met jaartal 1868. Ongeveer de helft van deze munten werd verdeeld onder

dignitarissen : daaronder ook vertegenwoordigers van de Turkse Regering, die heftig protesteerden tegen een verdere aanmunting. De andere helft van deze stukken werd niet uitgegeven, maar zou in 1875 worden ingemetseld in de fundamenten van het nieuwe prinselijk paleis.

De Roemenen lieten zich door de tegenwerpingen van de Turkse Regering evenwel niet ontmoedigen. In 1870 sloeg de Munt van Boekarest immers voor de eerste maal op grotere schaal gouden en zilveren munten met de beelddenaar van de prins.



Alle gouden en een deel van de zilveren munten dragen de muntletter C (teken van de directeur van de Munt CIndescu) ; de resterende zilveren stukken dragen de muntletter B (voor Boekarest). De stukken hebben dezelfde karakteristieken als de overeenstemmende munten van de Latijnse Muntunie, nl.

1 leu :	400.000 ex.	- 5	g	- 23 mm $\varnothing$	- Ag 835, Cu 165 % <sup>00</sup>
20 lei :	5.000 ex.	- 6,4516	g	- 21 mm $\varnothing$	- Au 900, Cu 100 % <sup>00</sup>
Totaal :	405.000 ex.				

Ze werden geslagen met een gladde rand, en tonen, zoals gezegd op de voorzijde het hoofd van Prins Karel I. Op de keerzijde staat de waarde en het jaartal in een lauwerkrans. De aanmunting ervan lokte heftig protest uit vanwege Turkije. Teneinde de politieke betrekkingen niet verder te doen verslechteren, besliste de Roemeense Regering zich in de toekomst te plooiën naar de wensen van de Turkse Overheid. Op de voor 1872 geplande aanmunting van zilverstukken van 50 bani en 1 en 2 lei werd daarom op de voorzijde hetzij een kroon in een lauwerkrans (50 bani), hetzij het wapenschild op een hermelijnen mantel (1 en 2 lei) voorzien, en op de keerzijde de waarde in een lauwerkrans. Deze types vonden genade bij de Turkse autoriteiten.

De voorziene aanmunting van 25 miljoen lei ging de capaciteit van de Munt van Boekarest te boven. Er moest dus opnieuw beroep worden gedaan op een buitenlands atelier. José Allard, de dynamische directeur van het toen private Munthof van Brussel, wist deze bestelling in de wacht te sloepen. Het werd de eerste stap in een samenwerking die meer dan 50 jaar zou duren en tijdens dewelke de Munt van Brussel meer dan 320 miljoen stukken zou slaan voor Roemenië met een totale waarde van 262 miljoen lei. Deze munten dragen als muntteken het bekende engelenkopje. De stempels werden gesneden door de graveur Stern. Tijdens de jaren 1872-1876 werden te Brussel munten geslagen met volgende karakteristieken :

50 bani :	6.926.980 ex.	- 2,5	g	- 18 mm $\varnothing$	- Ag 835, Cu 165 % <sup>00</sup>
1 leu :	9.180.000 ex.	- 5,-	g	- 23 mm $\varnothing$	- idem
2 lei :	6.178.255 ex.	- 10,-	g	- 27 mm $\varnothing$	- idem

Totaal : 22.285.235 ex. - = 25.000.000 lei

Ze hebben een gladde rand.

In 1877 slaagde Roemenië er in, na een gemeenschappelijke oorlog met Bulgarije en Rusland tegen Turkije, om haar volledige onafhankelijkheid af te dwingen. Voortaan kon het land dus zijn monetaire beslissingen geheel zelfstandig nemen. De eerste aanmunting in dit nieuw kader was bescheiden, maar betekenisvol : bronzen stukken van 2 bani met de beeldenaar van Prins Karel I, gegraveerd door de Duitser Kullrich.



Tussen 1879 en 1881 werden hiervan te Boekarest 12.250.000 ex. geslagen, voor een waarde van 245.000 lei. Terzelfdertijd werd de Belgische graveur Leopold Wiener verzocht om een ontwerp te maken voor de zilveren 5 lei-stukken ; zijn model werd echter niet goedgekeurd. De Roemeense Regering gaf de voorkeur aan Kullrich, die tevens verzocht werd de stempels voor de nieuwe stukken van 50 bani en 1 en 2 lei te snijden. Al deze munten zijn van hetzelfde type : op de voorzijde het hoofd van Prins Karel I, en op de keerzijde het Roemeens wapenschild op een hexagonale mantel met de waarde aanduiding en het jaartal.

Voor de aanmunting van deze nieuwe zilveren pasmunt werd het Munt-hof van Wenen uitgekozen (met muntletter V), waar in 1881 de volgende aantallen werden geslagen :

50 bani :	1.000.000 ex. =	500.000 lei
1 lei :	1.800.000 ex. =	1.800.000 lei
2 lei :	1.150.000 ex. =	2.300.000 lei
<hr/>		
Totaal :	3.950.000 ex. =	4.600.000 lei

De karakteristieken van de stukken van 1872-1876 bleven behouden, op de rand na, die nu gekarteld was.

De stukken van 5 lei werden geslagen te Boekarest zelf. De uitgifte van 1880 en 1881 bestaat in twee variëteiten, al naargelang de naam van de graveur zich onder de hals van de prins, dan wel langs de parelrand bevindt. Van beide varianten samen werden 4 miljoen exemplaren geslagen ter waarde van 20 miljoen lei. Ook deze munten beantwoorden aan de normen van de Latijnse Muntunie :

5 lei : 25 g - 37 mm  $\varnothing$  - Ag 900, Cu 100 %/\*\*

Ze hebben een kartelrand, en dragen de muntletter B voor Boekarest.

In 1881 nam Karel I de titel van Koning (REGE) aan. Dit had vanzelfsprekend een aanpassing van de munttypes tot gevolg. In de daaropvolgende jaren tot 1885 was de Munt van Boekarest zeer actief met de aanmunting van bronzen, zilveren en ook gouden munten. Deze zijn alle van het boven reeds vermelde standaardtype, behalve de 50 bani-stukken, die op de keerzijde de waarde en het jaartal

in een lauwerkrans dragen in plaats van het wapenschild op een hermelijnen mantel. De stempels zijn weerom van de hand van Kullrich. De volgende aantallen werden aangemunt :

1 ban	:	500 ex.	=	5 lei
2 bani	:	5.000.000 ex.	=	100.000 lei
5 bani	:	20.000.000 ex.	=	1.000.000 lei
50 bani	:	1.200.000 ex.	=	600.000 lei
1 leu	:	1.400.000 ex.	=	1.400.000 lei
5 lei	:	5.540.000 ex.	=	27.700.000 lei
20 lei	:	185.290 ex.	=	3.705.800 lei

Totaal : 33.325.790 ex. = 34.505.805 lei

De bronzen stukken hebben een gladde rand ; de gouden en een deel van de 5 lei-munten hebben een randschrift in reliëf ; de overige stukken hebben een kartelrand. Alle dragen de muntletter B voor Boekarest.

Met deze aanmuntingen bleken de nationale behoeften gedekt, en de Munt van Boekarest ging dar ook een lange periode van quasi non-activiteit tegemoet. Deze duurde tot 1935 en werd slechts tweemaal onderbroken. In 1888 vond een nieuwe uitgifte van 500 stukken van 1 ban plaats, die niet bestemd waren voor de circulatie, maar net als deze van 1883 door Koningin Elisabeth als geschenk ter beloning van liefdadigheidsgiften werden gebruikt. De stukjes van 1888 waren te dien einde trouwens verguld. Daarnaast vond er in 1890 nog een aanmunting plaats van 196.000 stukken van 20 lei in goud.

Gedurende de daarop volgende 45 jaar zou Roemenië zich exclusief wenden tot buitenlandse muntateliers, waarbij de Munt van Brussel trouwens een niet onaanzienlijke rol zou spelen.

In 1894 werd zij reeds belast met de aanmunting van nieuwe zilveren pasmunten van 50 bani en 1 en 2 lei. Deze waren van hetzelfde standaardtype als de vorige uitgiften, maar toonden een nieuwe beeldenaar van Koning Karel I, welke was gegraveerd door de Oostenrijker A.Scharff.



De volgende aantallen werden geslagen :

50 bani	:	600.000 ex.	=	300.000 lei
1 leu	:	1.500.000 ex.	=	1.500.000 lei
2 lei	:	600.000 ex.	=	1.200.000 lei

Totaal : 2.700.000 ex. = 3.000.000 lei

ze dragen geen muntteken.

Na de uitgifte van deze munten bedroeg de totale muntcirculatie

in bronzen pasmunt	:	5.345.000 lei
in zilveren pasmunt	:	35.000.000 lei
in 5 lei-stukken	:	47.700.000 lei
in gouden munten	:	7.725.800 lei
<hr/>		
Totaal	:	95.770.800 lei

Naar het voorbeeld van de meeste andere Europese landen, besloot Roemenië in 1900 over te gaan tot de uitgifte van pasmunt in koper-nikkel met een nominale waarde van 5, 10 en 20 bani. Hier-voor werd opnieuw een beroep gedaan op de Munt van Brussel. De graveur van de Munt, A. Michaux, ontwierp een eerder banaal type, met op de voorzijde een kroon en het jaartal in een lauwerkans, en op de keerzijde de waarde.



De karakteristieken van deze munten samen met de geslagen aantallen zijn als volgt :

5 bani	:	20.000.000 ex.	-	3,- g	-	19 mm Ø	-	Cu 750, Ni 250 %
10 bani	:	15.000.000 ex.	-	4,5 g	-	22 mm Ø	-	idem
20 bani	:	2.500.000 ex.	-	7,- g	-	25 mm Ø	-	idem
Totaal	:	37.500.000 ex.	=	3.000.000 lei				

ze zijn dezelfde als voor de corresponderende Belgische munten van het type Braemt. De stukken hebben een gladde rand en dragen geen muntteken.

In datzelfde jaar werd de Munt van Hamburg belast met het slaan van nieuwe bronzen stukken van 1 en 2 bani, en met het herslaan van versleten zilveren munten. In 1900 en 1901 werden de volgende aantallen ge- of herslagen :

1 ban	:	20.000.000 ex.	=	200.000 lei
2 bani	:	20.000.000 ex.	=	400.000 lei
50 bani	:	4.032.205 ex.	=	2.016.102,5 lei
1 leu	:	1.168.414 ex.	=	1.168.414 lei
2 lei	:	99.755 ex.	=	199.510 lei
5 lei	:	82.460 ex.	=	412.300 lei
<hr/>				
Totaal	:	45.382.834 ex.	=	4.396.326,5 lei

Voor de stukken van 50 bani, 1 en 2 lei werden - mits aanpassing van het jaartal - dezelfde stempels gebruikt als in 1894 (dus zonder muntteken). De stukken van 1 en 2 bani en 5 lei werden geslagen met dezelfde stempels als uit de periode 1881-1885 (na verandering van het jaartal), en dragen bijgevolg de muntletter B van Boekarest hoewel ze zijn geslagen te Hamburg.

In 1905 besliste de Roemeense Regering de bronzen munten van 5 en 10 bani, die voor een belangrijk deel nog dateerden uit 1867, te ontmunten en te vervangen door koper-nikkelen stukken. De nieuwe pasmunt zou evenwel lichter zijn dan die van 1900, welke eveneens uit de omloop zouden worden genomen. De nieuwe stukken werden voorzien van een centrale doorboring, opnieuw naar Belgisch voorbeeld. A. Michaux graveerde de stempels, met op de voorzijde een kroon en de landsnaam op een wimpel, en op de keerzijde de waarde en het jaartal.



De aanmunting werd verdeeld over Brussel (zonder muntteken) en Hamburg (met muntletter J). Van dit type werden de volgende aantallen geslagen :

te Brussel :

5 bani	:	49.000.000	ex.	=	2.450.000	lei
10 bani	:	34.500.000	ex.	=	3.450.000	lei
20 bani	:	5.500.000	ex.	=	1.100.000	lei
<hr/>						
Totaal	:	89.000.000	ex.	=	7.000.000	lei

te Hamburg :

5 bani	:	25.000.000	ex.	=	1.250.000	lei
10 bani	:	17.500.000	ex.	=	1.750.000	lei
20 bani	:	2.500.000	ex.	=	500.000	lei
<hr/>						
Totaal	:	45.000.000	ex.	=	3.500.000	lei

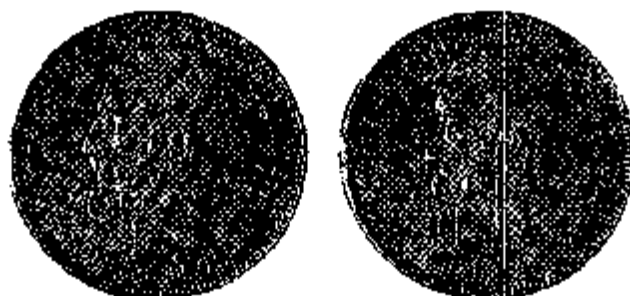
De karakteristieken van deze munten zijn de volgende :

5 bani	:	2,5 g	-	19 mm Ø	-	Cu 750, Ni 250 ‰
10 bani	:	4,- g	-	22 mm Ø	-	idem
20 bani	:	6,- g	-	25 mm Ø	-	idem

d.w.z. dezelfde als voor de corresponderende Belgische munten van het type Michaux (het stuk van 20 bani had evenwel in België geen equivalent meer).

In 1906 werd de Munt van Brussel opnieuw met een belangrijke bestelling vereerd. Het betrof de produktie van zilveren en gouden munten ter herdenking van het 40-jarig regeringsjubileum van Karel I. Ook de stempels van deze stukken werden gesneden door A. Michaux.

De stukken van 1, 5, 20 en 100 lei zijn van een origineel concept, aangezien zowel op de voor- als op de keerzijde de beelde naar van Karel I is aangebracht : eens als jonge prins in 1866 en eens als oudere koning in 1906.



De andere goudstukken dragen op de voorzijde het borstbeeld van de koning in generaalsuniform.

Op de keerzijde van de stukken van 12 1/2 en 25 lei is de Roemeense adelaar aangebracht ; op deze van 50 lei is Karel I te paard afgebeeld.

De aanmuntning en de karakteristieken van deze stukken zijn de volgende :

1	lei :	2.500.000 ex. -	5,-	g - 23 mm $\phi$ -	
				Ag 835, Cu 165	°/°°
5	lei :	200.000 ex. -	25,-	g - 38 mm $\phi$ -	
				Ag 900, Cu 100	°/°°
12 1/2	lei :	32.000 ex. -	4,0323	g - 21 mm $\phi$ -	
				Au 900, Ag 85, Cu 15	°/°°
20	lei :	15.000 ex. -	6,4516	g - 21 mm $\phi$ -	
				Au 900, Cu 100	°/°°
25	lei :	24.000 ex. -	8,0645	g - 30 mm $\phi$ -	
				Au 900, Ag 85, Cu 15	°/°°
50	lei :	28.000 ex. -	16,1290	g - 40 mm $\phi$ -	
				Au 900, Cu 100	°/°° of
				Au 900, Ag 85, Cu 15	°/°°
100	lei :	3.000 ex. -	32,2581	g - 35 mm $\phi$ -	
				Au 900, Cu 100	°/°°

Totaal : 2.802.000 ex. = 6.500.000 lei

Een deel van het zilver was afkomstig van versleten pasmunt, waarvan 1.700.000 lei werd hersmolten. De zilverstukken hebben een kartelrand, evenals de goudstukken van 20 en 100 lei. De andere gouden munten hebben een gladde rand. Deze laatste waren bestemd om gebruikt te worden als draagsieraad, zoals de Oostenrijkse stukken van 1 en 4 dukaat, die ongeveer dezelfde waarde en afmetingen hadden (1 dukaat = 11,85 lei). Het bijmengen van zilver in de legering had trouwens tot doel de Roemeense stukken een gelere kleur te geven, vergelijkbaar met die van de dukaten die een hoger goudgehalte hadden.



Sinds 1906 was de Roemeense muntcirculatie als volgt samengesteld :

in bronzen pasmunt	:	1.195.000 lei
in koper-nikkelen pasmunt	:	10.500.000 lei
in zilveren pasmunt	:	35.800.000 lei
in 5 lei-stukken	:	48.700.000 lei
in gouden munten	:	10.725.800 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>106.920.800 lei</b>

De meeste van deze munten waren van recente aanmaak, met uitzondering evenwel van de zilverstukken : het overgrote deel hiervan was meer dan 20, en voor de zilveren pasmunt meer dan 30 jaar in omloop. De kwaliteit van deze laatste liet dan ook te wensen over. Daarom besliste de Roemeense Regering in 1910 tot een nieuwe uitgifte van zilveren pasmunt voor een waarde van 32 miljoen lei, een bedrag dat nadien werd verhoogd tot 33,5 miljoen. Deze nieuwe stukken zouden dienen ter vervanging van de uitgiften van 1870, 1872-1876, 1881 en 1884-1885, die geleidelijk uit de circulatie zouden worden getrokken. Zoals in 1905 en 1906, werd de bestelling verdeeld tussen Brussel en Hamburg. De Roemeense Regering deed een beroep op de Franse graveur Fasset voor de voorzijde met het hoofd van Karel I en voor de keerzijde van het stukje van 50 bani, waarop een kroon en een lauriertak is afgebeeld. Voor de eerste maal werd echter ook een Roemeens kunstenaar ingeschakeld ; Bassarab ontwierp de keerzijde voor de stukken van 1 en 2 lei, die een meisje in klassieke Roemeense klederdracht tonen.



Tussen 1910 en 1914 werden de volgende aantallen geslagen :

- te Brussel :

50 bani	:	5.800.000 ex.	=	2.900.000 lei
1 leu	:	7.979.468 ex.	=	7.979.468 lei
2 lei	:	3.310.266 ex.	=	6.620.532 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>17.089.734 ex.</b>	=	<b>17.500.000 lei</b>

- te Hamburg :

50 bani	:	4.200.000 ex.	=	2.100.000 lei
1 leu	:	7.016.532 ex.	=	7.016.532 lei
2 lei	:	3.441.734 ex.	=	6.883.468 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>14.658.266 ex.</b>	=	<b>16.000.000 lei</b>

Hoewel deze muntstukken geen muntmerk dragen, zijn de uitgiften van Brussel en Hamburg toch van elkaar te onderscheiden d.w.v. de kartelrand. Deze vertoont scherpe tandjes bij de stukken van Brussel en afgeronde tandjes bij die van Hamburg.

In 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit en stierf Karel I, die werd opgevolgd door zijn broer Ferdinand I. Het land, dat aanvankelijk neutraal was gebleven, sloot zich in 1916 bij de Geallieerden aan. Het krijgsgebeuren leidde in Roemenië, zoals in de meeste andere oorlogvoerende landen tot een overdreven uitgifte van papiergeld en de daaraan gekoppelde inflatie veroorzaakte de ineenstorting van het gevestigd monetair systeem.

Na de oorlog werd Roemenië beloond met de aanbechting van Transylvanië, waardoor de oppervlakte van het grondgebied nagenoeg verdubbelde. Vanzelfsprekend bestond er in de nieuwe staat een enorme behoefte aan pasmunt. Om hieraan te verhelpen besloot de Roemeense Regering in 1921 tot de uitgifte van stukken van 25 en 50 bani in aluminium. Op het oorlogvoerend Duitsland na, was Roemenië het eerste land dat dit metaal voor zijn munten aanwendde (aluminium was voordien wel reeds gebruikt voor de aanmunting van noodmunten en penningen of als legeringselement). Deze munten werden geslagen door de Zwitserse firma Huguenin. Ze tonen op de voorzijde de Roemeense adelaar en op de keerzijde de waarde en een kroon.



De volgende aantallen met onderstaande karakteristieken werden geslagen :

25 bani	:	20.000.000 ex.	-	0,9 g	-	19 mm Ø	-	zuiver aluminium
50 bani	:	30.000.000 ex.	-	1,2 g	-	21 mm Ø	-	idem
Totaal	:	50.000.000 ex.	=	20.000.000 lei				

Deze stukken hebben een gladde rand en een centrale doorboring.

In 1924 werd, onder andere naar Belgisch voorbeeld, overgegaan tot de uitgifte van zogenaamde munthiljetten met de vermelding *BUN PEN-TRU* (= goed voor) 1 *LEU* of 2 *LEI*. De stempels werden gegraveerd door A. Michaux, en dragen op de voorzijde het wapenschild, gesteund door twee leeuwen, en op de keerzijde de waarde, omgeven door koranaren.



De aanmunting van deze stukken werd verdeeld tussen Brussel (zonder muntteken) en Poissy (met als muntteken een bliksemflits). De volgende aantallen werden geslagen :

te Brussel en te Poissy (telkens), met volgende karakteristieken :

1 leu :	100.000.000 ex. -	3,5 g -	21 mm Ø -	Cu 750, Ni 250 ‰ <sup>00</sup>
2 lei :	50.000.000 ex. -	7,- g -	25 mm Ø -	idem
<hr/>				
Totaal :	150.000.000 ex. =	200.000.000 lei		

Deze uitgifte sloot de lange traditie van samenwerking met de Munt van Brussel af. Roemenië werdde zich meer en meer tot Britse muntateliers, tot in 1935 de Munt van Boekarest werd heropend.

In 1927 werd een serie goudstukken uitgegeven ter herdenking van de vijfde verjaardag van de kroningsfeesten van Koning Ferdinand I te Alba Iulia, de oudste Romeinse nederzetting in Roemenië. Deze munten, gegraveerd door Dammann, werden geslagen te Londen met jaartal 1922. De volgende aantallen werden aangemunt :

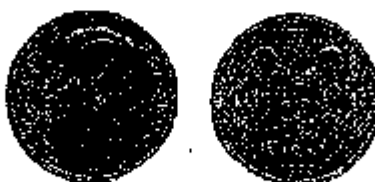
20 lei :	300.000 ex. =	6.000.000 lei
25 lei :	150.000 ex. =	3.750.000 lei
50 lei :	105.000 ex. =	5.250.000 lei
100 lei :	30.000 ex. =	3.000.000 lei
<hr/>		
Totaal :	585.000 ex. =	18.000.000 lei

De stukken van 20 en 100 lei dragen op de voorzijde het gelauwerd hoofd van Koning Ferdinand I, en op de keerzijde het wapenschild van Roemenië, gedragen door twee leeuwen. Op de stukken van 25 en 50 lei komt op de voorzijde de gekroonde buste van Ferdinand I voor, en op de keerzijde deze van Koningin Maria. Ze hebben dezelfde karakteristieken als de herdenkingsstukken uit 1906. Deze stukken waren vanzelfsprekend niet bestemd voor de circulatie, daar, omwille van de feitelijke waardevermindering van de Roemeense leu sinds de wereldoorlog, hun intrinsieke waarde de nominale ver overtrof. Wettelijk bezat de leu echter nog steeds zijn vooroorlogse goudpariteit, zodat deze stukken als legale munten moeten worden aangezien. Dit is niet meer het geval met de goudstukken uit 1939, 1940 en 1944, welke hier dan ook niet worden behandeld.

Ferdinand I stierf in 1927. Aangezien zijn zoon Karel in het buitenland verbleef, werd de overleden vorst opgevolgd door zijn jonge kleinzoon Michaël I. Onder diens regering werd in 1929 de waarde van de leu bij wet gestabiliseerd op 9 mg zuiver goud, d.w.z. minder dan 1/32 van de vooroorlogse waarde. Pas na deze munthervorming kon Roemenië overgaan tot de uitgifte van een min of meer volledige muntenreeks. Aanvankelijk bestond deze slechts uit messingstukken van 5, 10 en 20 lei. Deze dragen alle het jaartal 1930, maar aangezien Karel II in dat jaar uit het buitenland was weergekeerd en zijn eigen zoon had afgezet komt zowel de beeldenaar van Michaël I als van Karel II voor. De aanmuntiging gebeurde in de Munt van Parijs (met als muntteken de hoorn des overvloeds en de fakkel) en in deze van Londen (zonder munttekens). Deze laatste besteedde echter een deel van de bestelling uit aan de Heaton Mint (met muntletter H) en aan de King's Norton Metal Co (met de muntletters KN). Voor het graveren van de stempels werd beroep gedaan op buitenlandse kunstenaars. De Brit P. Metcalfe graveerde de stukken van Michaël I : op de voorzijde het hoofd van de jonge koning, en op de keerzijde het Roemeens wapenschild (5 lei) of vier vrouwenfiguren die de opname van drie provincies in het Roemeense moederland symboliseren (20 lei).



De Fransman A.Lavrillier sneed de stempels van de stukken van Karel II, met op de voorzijde het hoofd van de koning en op de keerzijde de Roemeense adelaar.



De volgende aantallen werden aangemunt :

te Parijs :

5 lei van Michaël I	:	30.000.000 ex.	=	150.000.000 lei
10 lei van Karel II	:	30.000.000 ex.	=	300.000.000 lei
20 lei van Karel II	:	17.500.000 ex.	=	350.000.000 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>77.500.000 ex.</b>	=	<b>800.000.000 lei</b>

te Londen :

10 lei van Karel II	:	15.000.000 ex.	=	150.000.000 lei
20 lei van Michaël I	:	42.000.000 ex.	=	840.000.000 lei
20 lei van Karel II	:	6.750.000 ex.	=	135.000.000 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>63.750.000 ex.</b>	=	<b>1125.000.000 lei</b>

door de Heaton Mint :

5 lei van Michaël I	:	15.000.000 ex.	=	75.000.000 lei
10 lei van Karel II	:	7.500.000 ex.	=	75.000.000 lei
20 lei van Michaël I	:	5.000.000 ex.	=	100.000.000 lei
20 lei van Karel II	:	4.370.000 ex.	=	87.400.000 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>31.870.000 ex.</b>	=	<b>337.400.000 lei</b>

door de King's Norton McLal Co:

5 lei van Michaël I	:	15.000.000 ex.	=	75.000.000 lei
10 lei van Karel II	:	7.500.000 ex.	=	75.000.000 lei
20 lei van Michaël I	:	5.000.000 ex.	=	100.000.000 lei
20 lei van Karel II	:	4.380.000 ex.	=	87.600.000 lei
<b>Totaal</b>	:	<b>31.880.000 ex.</b>	=	<b>337.600.000 lei</b>

Deze stukken hebben de volgende karakteristieken :

5 lei	:	3,5 g - 21 mm Ø - Cu 790, Zn 200, Ni 10 ‰
10 lei	:	5,- g - 23 mm Ø - idem
20 lei	:	7,5 g - 27 mm Ø - idem

In 1932 werd voor het eerst sinds Wereldoorlog I weer een circulatiemunt in edel metaal uitgegeven, nl. een stuk van 100 lei in zilver. De stempels werden gesneden door A.Lavrillier. 16,4 miljoen exemplaren werden geslagen te Londen (zonder muntmerk) en 2 miljoen te Parijs (met als muntmerk een licorenbundel en een vleugeltje). Ze dragen op de voorzijde het hoofd van Karel II, en op de keerzijde de Roemeense adelaar en de waarde in een lauwerkrans. Ze hebben de volgende karakteristieken :

100 lei : 14 g - 31 mm Ø - Ag 500, Cu 400, Zn 50, Ni 50 ‰

In 1935 heropende de Roemeense Regering de Munt van Boekarest, die sinds 1890 niet meer actief was geweest. Sindsdien werden vrijwel alle Roemeense munten door de eigen Munt geslagen. Het eerst stuk in deze reeks was een nieuw zilverstuk. De waardevermindering van de lei door de heersende economische crisis was hierbij duidelijk merkbaar ; het nieuwe stuk zou aanvankelijk een waarde hebben van 200 lei ; op het laatste moment werd dit evenwel verhoogd tot 250 lei (vergelijk hiermee de Belgische 40- en 50 frankstukken uit 1935).



Van deze bevallige munt, gegraveerd door I.Jalea en met op de voorzijde het hoofd van Karel II en op de keerzijde de Roemeense adelaar, werden 4.500.000 ex. geslagen met de volgende karakteristieken :

250 lei - 13,5 g - 29 mm Ø - Ag 750, Cu 250 ‰

Ze hebben een kartelrand waarop een golvende lijn is aangebracht.

In 1936 werd gestart met de uitgifte van stukken van 50 en 100 lei in zuiver nikkel, eveneens gegraveerd door I.Jalea. Ze dragen op de voorzijde het hoofd van Karel II (met paradehelm op de 50 lei en blootshoofds op de 100 lei). De keerzijde toont het wapenschild en de waarde in een lauwerkrans.

De aanmunting met de volgende karakteristieken beliep :

50 lei	: 20.000.000 ex. - 5,83 g - 24 mm Ø - zuiver nikkel
100 lei	: 20.000.000 ex. - 8,20 g - 27 mm Ø - idem
Totaal	: 40.000.000 ex. = 3.000.000.000 lei

Deze stukken werden bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog uit de omloop genomen, aangezien nikkel een belangrijke grondstof was voor de oorlogsindustrie. Ongeveer 85% van de stukken werd ingeleverd.

In 1938 werd een nieuw stuk van 1 leu uitgegeven, ditmaal in messing. Er werden tussen 1938 en 1941 100.100.000 ex. geslagen met de volgende karakteristieken :

1 leu : 2,5 g - 18 mm Ø - Cu 790, Zn 200, Ni 10 %/°

De stempels van dit eenvoudig stukje, met op de voorzijde een kroon en op de keerzijde de waarde en een maïskolf, zijn van de hand van T.Jalea. De rand is glad.

In 1939 werden de zilverstukken van 250 lei vervangen door een andere van een iets kleiner en lichter type. Op de voorzijde tonen deze het hoofd van Karel II, en op de keerzijde worden het wapenschild, de waarde en het jaartal omgeven door korenanen. De stempels werden gesgraveerd door H.Ionescu. In 1939 en 1940 werden van dit type 18 miljoen exemplaren geslagen, met als karakteristieken :

250 lei : 12 g - 30 mm Ø - Ag 835, Cu 165 %/°

De rand draagt een inschrift.

De 250 Lei van 1935 konde dus slechts een korte levensduur ; het grootste deel ervan werd ingetrokken. De nieuwe stukken bleven, onwille van de oorlog en de daaraan gekoppelde waardevermindering van de leu, zelf ook niet lang in omloop : ze werden uit de omloop genomen in 1943.

In 1940 werd Karel II tot aftreden gedwongen ten voordele van zijn zoon Michaël I, die reeds had geregeerd tussen 1927 en 1930. De regering werd gedomineerd door de IJzeren Wacht, een nationalistische groepering die een neutrale politiek voorstond in het nieuwe wereldconflict. In 1940 en 1941 werden zilverstukken van 250 lei met de beeldenaar van Michaël I in omloop gebracht. Zij droegen als randschrift *TOTUL PENTRU TARA (ALLES VOOR HET VADERLAND)*, het motto van de IJzeren Wacht. In 1941 werd echter een pro-Duitse regering geïnstalleerd, die deze munten uit de omloop nam en verving door stukken van hetzelfde type, maar met *NIHIL SINE DEO (NIETS ZONDER GOD)* de nationale spreuk van Roemenië, op de rand. Van de eerste versie werden 2.250.000 exemplaren geslagen, van de tweede 13.750.000. Deze zilverstukken werden tegen 1943 uit de omloop getrokken, waarbij de overheid er in slaagde om er 95% van te recupereren.

In 1941 werd ook nog een zilveren 500 lei uitgegeven, die duidelijk refereerde naar de macht van het middeleeuwse Roemenië.



De voorzijde toont het hoofd van Michaël I, de keerzijde de gekroonde Stefaan de Grote die een model van een door hem gesticht klooster vasthoudt. Het randschrift is duidelijk martiaans : *PRIN STATORNICIE LA IZBANDA (DOOR STADYASTIGHEID NAAR DE OVERWINNING)*. Van dit mooi stuk werden 775.000 exemplaren geslagen met de volgende karakteristieken :

500 lei - 25 g - 37 mm Ø - Ag 835, Cu 165 ‰

Het staat in schril contrast tot de zinken pasmunt die Roemenië, zoals vele andere oorlogvoerende landen, vanaf 1941 begon uit te geven. Deze reeks omvat stukken van 2, 5 en 20 lei, waarvan de stukken van 5 lei werden geslagen te Berlijn. De stempels zijn van H. Ionescu ; de stukken dragen op de voorzijde een kroon en op de keerzijde de waarde en korenaren. De aantallen en karakteristieken van deze munten zijn als volgt :

2 lei	: 99.492.000 ex.	- 3,2 g - 20 mm Ø - zuiver zink
5 lei	: 143.000.000 ex.	- 4,5 g - 23 mm Ø - idem
20 lei	: 75.638.000 ex.	- 6,- g - 26 mm Ø - idem
<b>Totaal</b>	<b>: 315.130.000 ex.</b>	<b>= 2.411.744.000 lei</b>

Ondanks deze zinken pasmunt getuigen de Roemeense oorlogsuitgiften toch van een bezorgdheid voor het esthetisch aspect : niet alleen bleef Roemenië tijdens de oorlogsjaren zilveren munten uitgeven, maar tevens was het eerste land dat staal, bekleed met een nikkellaag, gebruikte als muntmetaal. Deze laatstgenoemde stukken werden uitgegeven tussen 1943 en 1945 en hadden een waarde van 100 lei. Er werden 61.789.446 ex. geslagen met de volgende karakteristieken :

100 lei : 8,5 g - 28 mm Ø - staal met nikkellaag van 3,5%

Ze dragen op de voorzijde het hoofd van Michaël I, en op de keerzijde een kroon, de waarde en het jaartal in een lauwerkrans.

In 1942 werd een zilverstuk van 200 lei uitgegeven, gevolgd door een stuk van 500 lei in 1944. Beide zijn van hetzelfde type, met op de voorzijde het hoofd van Michaël I en op de keerzijde het wapenschild. De slagaantallen en de karakteristieken zijn de volgende :

200 lei	: 30.000.000 ex.	- 6 g - 24 mm Ø - Ag 835, Cu 165 ‰
500 lei	: 9.732.000 ex.	- 12 g - 32 mm Ø - Ag 700, Cu 300 ‰
<b>Totaal</b>	<b>: 39.732.000 ex.</b>	<b>= 10.866.900.000 lei</b>

De stukken dragen een hol randschrift, en werden gegraveerd door H. Ionescu.

De invloed van de oorlogsinflatie blijkt duidelijk uit het zilvergehalte van de verschillende stukken. Per schijf van 100 lei bevatten de munten aan zuiver zilver :

in 1940-1941	:	4,008 tot 4,175 g
in 1942	:	2,505 g
in 1944	:	1,680 g

De inflatiespiraal kwam echter pas goed op gang in 1945. Was het stuk van 500 lei in 1944 nog in zilver, dan werd in 1945 hetzelfde stuk in messing geslagen, en in 1946 nog slechts in aluminium. In 1946 werden zilverstukken met een nominale waarde van niet minder dan 25.000 en 100.000 lei uitgegeven. Ze kenden, net zoals de 200 lei uit 1945, de 2.000 lei uit 1946 en de 10.000 lei uit 1947 (alle in messing), maar een korte levensduur, aangezien door de inflatie hun intrinsieke waarde zeer snel hun nominale waarde overtrof. De volgende aantallen werden aangemunt en de karakteristieken van deze stukken, welke alle werden gegraveerd door E. Ionescu, zijn :

200 lei 1945	:	1.399.000 ex.	-	7,5 g - 27 mm Ø -
				Cu 800, Zn 190, Ni 10 ‰
500 lei 1945	:	3.422.000 ex.	-	10,- g - 30 mm Ø -
				Cu 800, Zn 190, Ni 10 ‰
500 lei 1946	:	5.823.000 ex.	-	1,5 g - 24 mm Ø -
				zuiver aluminium
2.000 lei 1946	:	24.619.000 ex.	-	5,1 g - 24 mm Ø -
				Cu 800, Zn 190, Ni 10 ‰
10.000 lei 1947	:	11.850.000 ex.	-	10,- g - 27 mm Ø -
				Cu 800, Zn 190, Ni 10 ‰
25.000 lei 1946	:	2.372.600 ex.	-	12,- g - 32 mm Ø -
				Ag 700, Cu 300 ‰
100.000 lei 1946	:	2.000.000 ex.	-	25,- g - 37 mm Ø -
				Ag 700, Cu 300 ‰

Ze dragen op de voorzijde het hoofd van Michaël I, en op de keerzijde de waarde en het jaartal in een lauwerkrans of het Roemeense wapenschild. Enkel het stuk van 100.000 lei is origineler : het toont op de keerzijde de vredesduif die een olijftak aanreikt aan een meisje in Roemeense klederdracht.



Om aan de inflatie een halt toe te roepen, werd in 1947 een radicale munt hervorming doorgevoerd, waarbij de waarde van de nieuwe leu gestabiliseerd werd op 20.000 oude lei. De muntuitgifte werd echter beperkt tot eenvoudige stukken in brons, aluminium en messing ter waarde van 50 bani, 1, 2 en 5 lei.





De volgende aantallen werden geslagen met als karakteristieken :

50 bani	: 13.266.000 ex.	- 1,7 g - 16 mm Ø -	
			Cu 800, Zn 190, Ni 10 %/°°
1 leu	: 68.341.000 ex.	- 2,5 g - 18 mm Ø -	
			Cu 800, Zn 190, Ni 10 %/°°
2 lei	: 40.000.000 ex.	- 3,5 g - 21 mm Ø -	
			Cu 950, Sn 40, Zn 10 %/°°
5 lei	: 56.026.000 ex.	- 1,5 g - 23 mm Ø -	zuiver aluminium

Op 1 januari 1948 werd Koning Michaël I afgezet en werd de Volksrepubliek uitgeroepen. Zoals de meeste van haar Oosteuropese bondgenoten beperkte Roemenië zich aanvankelijk tot de uitgifte van minderwaardige stukken in messing en aluminium ter waarde van 1, 2 en 5 lei. In de jaren tot 1952 werden de volgende types geslagen :

1 leu (1948-1951)	: 1,83 g - 16 mm Ø -	Cu 800, Zn 190, Ni 10 %/°°
1 leu (1951-1952)	: 0,61 g - 16 mm Ø -	zuiver aluminium
2 lei (1950-1951)	: 2,44 g - 18 mm Ø -	Cu 800, Zn 190, Ni 10 %/°°
2 lei (1951-1952)	: 0,84 g - 18 mm Ø -	zuiver aluminium
5 lei (1948-1951)	: 1,50 g - 23 mm Ø -	zuiver aluminium



In 1951 werd bovendien de uitgifte gepland van een 20 lei in aluminium met een gewicht van 2,12 g en een dooranede van 26 mm. Dit stuk, dat evenals de vorige gegraveerd werd door E. Ionescu, werd evenwel niet in omloop gebracht omdat in 1952 een nieuwe munthervorming werd doorgevoerd. Daarbij werd 1 nieuwe leu gelijkgesteld aan 20 oude. Bij dezelfde gelegenheid werden nog een aantal andere wijzigingen ingevoerd. Aluminium munten verdwenen van het toneel, en er werden opnieuw stukken in kopernikkel en in staal, bekleed met een laagje nikkel, in omloop gebracht. Voor het eerst sinds meer dan 50 jaar werden bovendien terug stukjes van 1 ban geslagen. Daarnaast werden drie nieuwe muntwaarden ingevoerd : 3 en 15 bani en 3 leu, welke duidelijk de Russische invloed verraden.

De gehele muntserie bestond in de jaren 1952-1965 uit 9 verschillende waarden :

1 ban	: 1,- g	- 15,- mm Ø	- Cu 800, Zn 190, Ni 10 ‰
3 bani	: 2,- g	- 18,- mm Ø	- idem
5 bani			
(1952-1957)	: 2,4 g	- 20,- mm Ø	- idem
5 bani	: 1,7 g	- 16,- mm Ø	- staal met nikkellaag van 3,5%
10 bani	: 1,8 g	- 17,- mm Ø	- Cu 750, Ni 250 ‰ in 1952, daarna met nikkellaag van 3,5%
15 bani	: 2,88 g	- 19,5 mm Ø	- met nikkellaag van 3,5%
25 bani			
(1952-1955)	: 3,6 g	- 22,- mm Ø	- Cu 750, Ni 250 ‰
25 bani			
(1960)	: 3,38 g	- 22,- mm Ø	- staal met nikkellaag van 3,5%
50 bani	: 4,55 g	- 25,- mm Ø	- Cu 750, Ni 250 ‰
1 leu	: 5,06 g	- 24,- mm Ø	- staal met nikkellaag van 3,5%
3 lei	: 5,86 g	- 27,- mm Ø	- staal met nikkellaag van 3,5%

In 1965 werd de benaming Volksrepubliek gewijzigd in Socialistische Republiek, hetgeen een aanpassing van de munttypes noodzakelijk maakte. Bovendien werd de aanmunting van een aantal munten met lagere nominale waarde stopgezet (1, 3, 10 en 50 bani) of uitgevoerd in een goedkoper metaal (5 en 15 bani in aluminium), terwijl anderzijds een stuk van 5 lei werd ingevoerd in 1978.

De slagaantallen van al de stukken die sinds de communistische machtsovername werden uitgegeven, worden zorgvuldig geheim gehouden. Ze dragen alle op de voorzijde het wapen van de Republiek. De keerzijde van de lagere waarden (minder dan 25 bani) toont de waarde en het jaartal, al dan niet in een lauwerkrans; deze van de hogere waarden (25 bani tot 5 lei) beelden taferelen af uit de staalnijverheid, de landbouw en de petrochemie.

Tot voor kort heeft Roemenië zich afzijdig gehouden van de praktijk van de meeste andere Oosteuropese landen, die verschillende reeksen (meestal herdenkings)munten op de markt brengen met de bedoeling hiermee harde Westerse valuta binnen te halen. In 1983 werd echter, met medewerking van de Franklin Mint, een reeks van 2 zilveren (50 en 100 lei) en 2 gouden (500 en 1.000 lei) munten in gepolijste stempel uitgebracht, ter herinnering van het feit dat het, in 1980 (!), "2050 jaar geleden was dat een staat werd gesticht op het grondgebied van het huidige Roemenië" (sic!). Deze stukken dragen op de voorzijde het wapen van de Republiek, en op de keerzijde een gevechtscène (50 en 500 lei) of een portret van een Daciër, een oorspronkelijke bewoner van Roemenië. Het aantal geslagen reeksen werd (vanzelfsprekend) streng beperkt, tot een maximale oplage van 7.500. Het valt te hopen dat het om een eenmalig initiatief gaat; anders zou de aantrekkelijkheid van de Roemeense munten voor numismaten sterk vermindern.

x

x x

De numismatische geschiedenis van het moderne Roemenië is buitengewoon interessant en afwisselend. Sinds 1866 werden in totaal 108 verschillende basistypes uitgegeven (kleine stempelvarianten niet, verschillen in muntmetaal, wel meegerekend). Deze zijn als volgt verdeeld over de drie hoofdperiodes:

1866-1918 : 42 types (+ 400 miljoen ex.)  
 1918-1947 : 38 types (+ 1.400 miljoen ex.)  
 1948- nu : 28 types (? ex.)

Hierbij wordt de eerste periode gekenmerkt door een monetaire stabiliteit, eigen aan de meeste 19<sup>e</sup>-eeuwse Europese staten. De tweede periode wordt gekarakteriseerd door een aanvankelijk trage, maar dan op hol geslagen inflatie, hetgeen een korte levensduur van de verschillende uitgiften tot gevolg had. De derde periode, onder een communistisch regime, bracht opnieuw monetaire stabiliteit, maar leidde tot een verstarring van de munttypes.

Een verzamelaar die zich op Roemeense munten wil toeleggen, kan een interessante en gevarieerde verzameling opbouwen, aan prijzen die, vergeleken met de Belgische munten uit dezelfde periode, eerder bescheiden te noemen zijn. Nochtans zal hij over veel geld moeten beschikken, aangezien een aantal stukken, en dan vooral in betere kwaliteit, maar zelden beschikbaar zijn.

Jan MOENS